

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційну роботу ЄВТУШИКА Романа Володимировича
„Становлення та розвиток наукових досліджень з селекції однонасінних
форм цукрових буряків на теренах України (30–ті роки ХХ–початок ХХІ
століть)”, поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата
історичних наук за спеціальністю
07.00.07 – історія науки й техніки

Селекція – найдешевший, найрезультативніший та екологічно чистий фактор зростання виробництва продукції рослинництва. В сучасних умовах вітчизняні селекційні дослідження спрямовані на поглиблення знань про успадкування кількісних і якісних ознак, стійкість до стресових факторів довкілля та використання цих знань для створення вихідного матеріалу і його використання в селекції високопродуктивних сортів рослин, адаптованих до певних умов вирощування. Це обумовлено тим, що країна отримала унікальну наукову спадщину, яка базується на значній кількості діючих наукових установ і наукових шкіл з міцними історичними коренями.

Актуальність теми. Наша країна підійшла до межі втрати однієї з основних галузей аграрної економіки – цукрової. Батьківщина цукрових магнатів Яхненків, Ханенків, Симиренків і Терещенків, яка ще 15 років тому була «цукорницею» СНД і Європи, тепер неспроможна забезпечити себе цукром і змушена вишукувати його по світах. У вирішенні проблеми значне місце посідає створення і впровадження у виробництво нових високопродуктивних, адаптованих до умов зон вирощування сортів цукрового буряку. Тому дослідження Євтушика Р.В., які присвячені розробці цих важливих питань, є актуальними і заслуговують схвалення.

Робота виконана у відповідності з планами наукових досліджень Інституту історії аграрної науки, освіти і техніки Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України і є складовою наукової тематики «Розробити науково-організаційні та концептуальні основи становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні: теоретико-методологічні, історико-науковознавчі, біографічні та джерелознавчі аспекти дослідження» (номер держреєстрації 0111U003538).

Результати досліджень здобувача забезпечили вирішення наукового завдання щодо визначення етапів становлення й розвитку наукових досліджень з селекції однонасінних форм цукрових буряків на теренах України та узагальнення практичного їх значення в системі наукових здобутків.

В результаті аналітичного підходу до узагальнення досліджень, проведених науковцями за колишнього Радянського Союзу, України здобувачем наукового ступеня обґрунтована фрагментарність розкриття етапів розвитку селекції цукрових буряків в Україні, визначена необхідність комплексного характеру дослідження цих етапів та запровадження системного підходу в історіографічному аналізі наукових поглядів на становлення та розвиток селекції однонасінних форм цукрових буряків в Україні за період 30–тих років ХХ – початку ХХІ століть.

Саме ці питання і являють основу актуальності обраної теми досліджень, її пріоритетність, яка відтворює напрями та результати розвитку селекції однонасінних форм цукрових буряків в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

В дисертаційній роботі на високому методичному рівні проаналізовано історію становлення та розвитку селекції однонасінних цукрових буряків як невід'ємної частини аграрної науки в Україні за період 30-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ–ст. Високий ступінь обґрунтованості наукових висновків і рекомендацій, наведених у дисертації, підтверджується досконалою методикою виконання досліджень, застосуванням сучасних методів, експериментальних даних, а також значними практичними досягненнями. Для послідовного вирішення конкретного наукового завдання автором застосовані загальнонаукові, міждисциплінарні, історичні методи дослідження. В результаті використання цих методів здобувачем наукового ступеня визначено об'єкт дослідження як розвиток сільськогосподарської науки в Україні, що дало змогу виявити досягнення селекції цукрових буряків в певні періоди. Досліджено у хронологічній послідовності зародження, становлення, формування та розвиток селекції цукрових буряків, що забезпечило виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей, а також сприяло відтворенню історичного розвитку об'єкта дослідження. Комплексно досліджені етапи становлення та розвитку наукових досліджень з селекції однонасінних форм цукрових буряків в Україні дали змогу узагальнити в єдине ціле функціонування окремих елементів і частин цих етапів. Відтворена діяльність селекційних установ з питань селекції цукрових буряків, установлена роль селекціонерів як особистостей у розвитку селекційної науки. Виявлено бібліографічний опис наукових праць та публікацій щодо розвитку селекції цукрових буряків. Визначено вплив селекції на урожайність цукрових буряків. Динамічне використання здобувачем наукового ступеня наведених методів дослідження забезпечили відтворення цілісної системної організації, розвитку та становлення вітчизняної селекції цукрових буряків.

За підсумками виконаних досліджень автором сформульовано 8 висновків. Висновки дисертаційної роботи повністю відповідають поставленим завданням досліджень. Висновки підтверджено даними, які найбільш повно відтворюють отримані результати, і лаконічно висвітлюють кінцевий результат досліджень.

Достовірність і новизна результатів досліджень.

Результати досліджень здобувача обґрунтовані статистичним аналізом, джерелознавчим та архівознавчим пошуком з визначенням впливу поетапної селекції на підвищення урожайності культури, структури окремих ознак і властивостей, внутрішніх зв'язків об'єкта дослідження, що і забезпечило їх достовірність.

Новизна результатів досліджень наявна і характеризується декількома рівнями її визначення. Перший рівень наукової новизни розкриває пріоритет автора дисертаційної роботи в системному дослідженні етапів селекції цукрових буряків в Україні, розвиток цього процесу та визначає місце селекції в розвитку аграрної науки.

Автором вперше введено у науковий обіг значну кількість архівних документів, що дали можливість відтворити відповідні факти з історії селекції цукрових буряків, а саме однонасінних форм. Розроблено науково-організаційну періодизацію становлення та розвитку селекційних досліджень однонасінних цукрових буряків на теренах України, що включає чотири науково-організаційних періодів, проаналізовано методи селекції (радянського та сучасного періодів). Узагальнено внесок видатних селекціонерів у створення та впровадження високоврожайних сортів цукрових буряків. Більшість додаткових матеріалів вперше подаються науковому загалу.

Автором удосконалено бібліографію наукових праць провідних селекціонерів, доповнено джерелознавчу базу архівними документами та отримані нові науково обгрунтовані теоретичні і експериментальні результати.

Повнота викладу результатів досліджень у наукових працях.

За темою дисертаційної роботи Р.В. Євтушика опубліковано 12 наукових праць, у тому числі 5 у фахових виданнях МОН України. Результати досліджень досить широко апробовано на конференціях різного рівня (Всеукраїнських, міжнародних). Публікації автора повною мірою висвітлюють результати досліджень, які наведені в дисертаційній роботі.

Зауваження до змісту дисертації:

1. Висновки до розділів мали б бути більш лаконічними;
2. Зустрічаються занадто великі речення;
3. Квадратні дужки бажано подавати зразу за літературним джерелом, а не в кінці речення;
4. Часто зустрічаються слова як «був», «було», «дасть» тощо, коли вже дія є докраним фактом (стор. 12, 14, 22, 44, 49, 55, 113, 117 та інші);
5. Назви ліній, сортів та гібридів цукрового буряку бажано було б виокремити іншим шрифтом;
6. В селекції більш вдалим є застосування слів «створити», «створення» ніж «вивести», «виведення»;
7. Наявні технічні описки, зокрема:
на стор. 12 «УСРР», замість «УРСР»,
на стор. 79 «отримати» замість «отримали»,
на стор. 80 «Інституту» необхідно з малої літери,
на стор. 88 «сітової» замість «світової».

Однак, всі ці зауваження не становлять під сумнів високу оцінку дисертаційної роботи. Дисертантом виконана велика за обсягом вирішених завдань і важлива за суттю отриманих результатів робота.

Висновок

В цілому, за актуальністю, новизною, застосуванням сучасних методів досліджень та достовірністю і високим теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, дисертаційна робота Романа Володимировича Євтушика «Становлення та розвиток наукових досліджень з селекції однонасінних форм цукрових буряків на теренах України (30–ті роки ХХ–

початок ХХІ століть»), подана до публічного захисту на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.07 – історія науки й техніки, відповідає вимогам МОН України до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження йому наукового ступеня кандидата історичних наук.

В авторефераті достатньо повно відображений зміст дисертаційної роботи.

Офіційний опонент
проф. наук. співроб.
лабораторії маркетингових
досліджень та трансферу інновацій
Інституту рослинництва
ім. В.Я. Юр'єва НААН,
кандидат історичних наук

Ожерельєва В.М.

Підпис В.М. Ожерельєвої ЗАСВІДЧУЮ:
Вчений секретар Інституту
рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН,
кандидат с.-г. наук

Коломацька В.П.